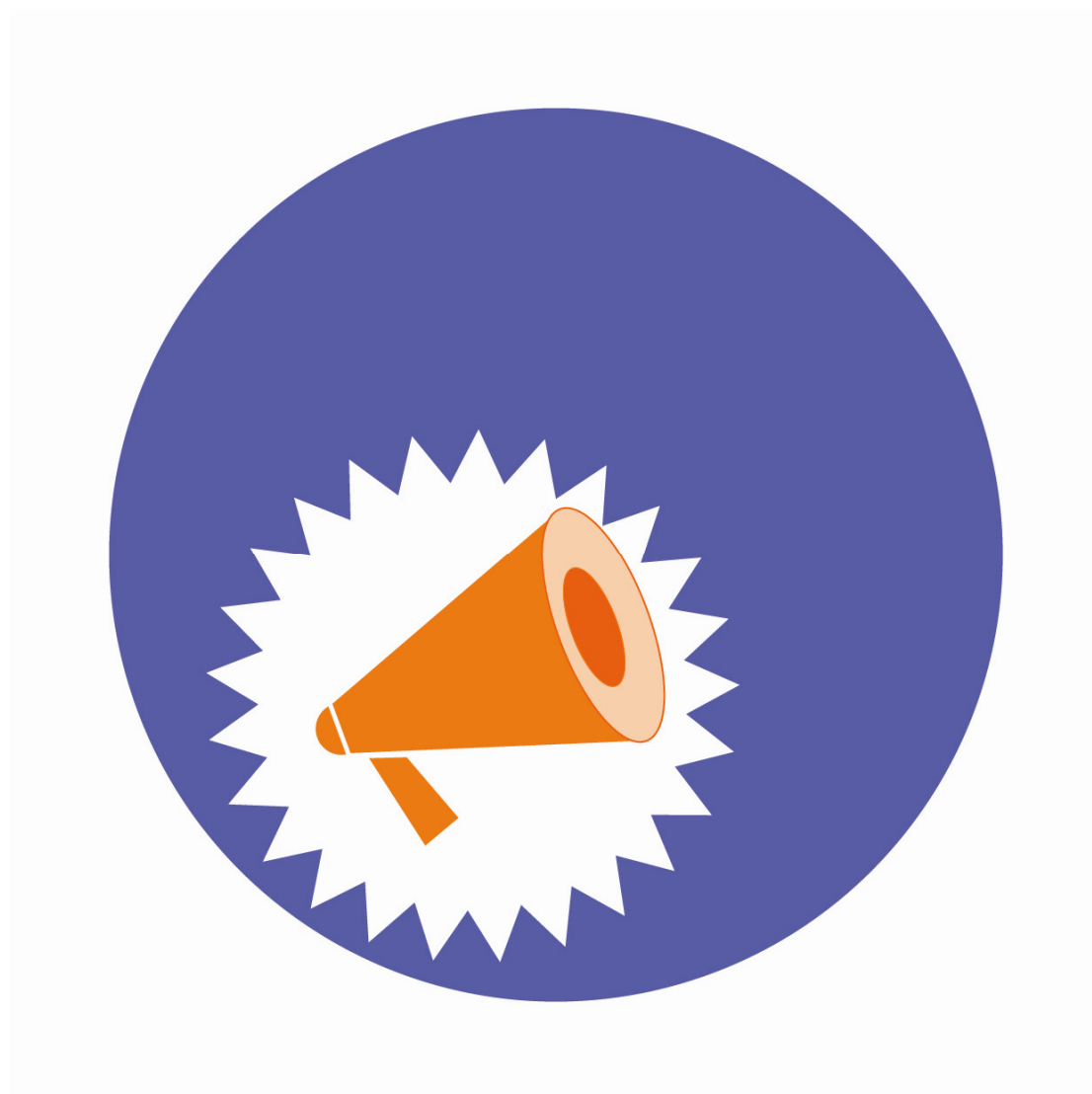

KOPLOPERS VAN DE POLITIEKE PARTICIPATIE

Rapport etnische diversiteit bij lokale mandatarissen

26 januari 2012

Verantwoordelijke uitgever: Hüseyin Aydınli

Redactie: Maarten Messiaen, teamcoördinator beleid Minderhedenforum

INHOUD

1.	Korte samenvatting.....	3
2.	Verantwoording	4
3.	Resultaten van de namentelling.....	6
4.	Resultaten van de enquête.....	13
5.	Aanbevelingen.....	15
6.	Bijlages: online tool + resultaten enquête.....	17

1. Korte samenvatting

De representatieve democratie is in het beste geval een getrouwe afspiegeling van de verschillende groepen en stromingen in de samenleving. In realiteit is de lokale en provinciale politiek echter vooral een zaak van mannelijke veertigers met een Belgische naam. Uit een analyse van de officiële namenlijsten van de mandatarissen, blijkt dat **provincies en Ocmw's** (met respectievelijk **0,74 %** en **3,4 %** etnische diversiteit in de raden) het verst verwijderd zijn van dat ideaal. De **gemeenteraden** in de **Vlaamse** centrumsteden doen het met een etnische diversiteit van **8,6 %** beter. Die diversiteit zet zich niet door in de **schepencolleges**, die lokaal het beleid bepalen. De diversiteit van de colleges bedroeg bij het begin van het verkiezingsjaar 2012 slechts **6,2 %**.

In **Brussel** daarentegen, had bijna een vierde van de **schepenen (23,9 %)** een etnisch diverse afkomst. In verhouding zijn de Brusselse colleges daarmee zelfs iets diverser dan de **gemeenteraden (21,4 %)**. Het Brusselse evenwicht tussen rechtstreekse verkozen raadsleden en benoemde schepenen doet de vraag rijzen waarom de Vlaamse schepencolleges zoveel minder divers zijn de gemeenteraden: gaat het om discriminatie of een gebrek aan politieke ervaring?

Net als in Vlaanderen is de etnische diversiteit van de Brusselse gemeentepolitiek nog ondermaats. De lokale mandatarissen weerspiegelen de diversiteit van de bevolking slechts gedeeltelijk. Om colleges te krijgen die etnisch even divers zijn als de bevolking, moet het aantal schepenen met een niet-Europese achtergrond in Brussel toenemen met een derde, terwijl dat aantal in Vlaanderen moet verdubbelen. Op basis van de beschikbare bevolkingscijfers ramen we de **ondervertegenwoordiging** voor de Brusselse schepencolleges op **38,7 procent**. Voor de Vlaamse centrumsteden bedraagt de ondervertegenwoordiging **51,5 procent** bij de schepenen.

Een meer diepgaande analyse van de namen en de cijfers brengt drie belangrijke bevindingen aan het licht:

- de diversiteit van de lokale mandatarissen zit in Vlaanderen geconcentreerd bij 7 van de 13 centrumsteden (met **Genk, Gent en Antwerpen als koplopers** in Vlaanderen¹).
- mandatarissen met een **Noord-Afrikaanse naam** zijn goed voor **de helft** (Vlaanderen) tot **tweederde** (Brussel) van de etnische diversiteit in de lokale politiek. Turkse namen zijn minder goed vertegenwoordigd in gemeenteraden, maar doen het in Vlaanderen ongeveer even goed in de colleges. Afrikaanse namen zijn in de Brusselse gemeenteraad iets minder courant als Turkse maar toch nog gangbaar. In de Vlaamse gemeentepolitiek komen ze amper voor.
- de mandatarissen met een migratieachtergrond zorgen voor een **verjonging en vervrouwelijking** van de lokale politiek. Precies de helft van de gemeenteraadsleden met een migratieachtergrond in Vlaanderen zijn vrouwen. Globaal genomen lijken de mandatarissen met een migratieachtergrond jonger dan de gemiddelde leeftijd van 47.

De etnische diversiteit van de lokale mandatarissen is overduidelijk nog te veel geconcentreerd bij de sociaal-democraten. In de Vlaamse centrumsteden hebben enkel sp.a en CD&V schepenen met een migratieachtergrond. **Groen en vooral Open VLD en NVA** hebben dringend nood aan een **inhaalbeweging** wat betreft diversiteit in de lokale politiek.

Uit het tweede luik van het onderzoek – een bevraging van de mandatarissen met een migratieachtergrond – komt naar voor dat alle partijen (ook de sp.a) **te weinig investeren** in deze politieke nieuwkomers. De meeste mandatarissen met een migratieachtergrond hebben weinig politieke ervaring. Bijna acht op 10 zegt dat hij of zij **onvoldoende tot geen vorming** kreeg als beginnende mandataris. Er is dan ook sprake van enige **frustratie** (de helft zegt dat zijn of haar geloof in de lokale politiek op de proef wordt gesteld), maar de **motivatie** blijft hoog: bijna alle mandatarissen met een migratieachtergrond willen op 12 oktober opnieuw op de lijst staan.

De enquête toont dat een aanzienlijk deel van de mandatarissen met een migratieachtergrond (7 op 10) uit het verenigingsleven komt. Meestal gaat het hierbij om **zelforganisaties**. Ook het **bedrijfsleven** is een gangbare vindplaats voor politieke partijen.

¹ Beringen – geen centrumstad - doet het met 2 schepenen met een migratieachtergrond wel beter.

We peilden ook naar de relevantie en meerwaarde van een ‘andere’ afkomst. De **betrokkenheid bij thema’s als discriminatie, migratie en ‘integratie’** blijkt groot. Negen op 10 van de bevroegde mandatarissen werkte op die thema’s en wil daar ook in de volgende legislatuur op werken. Zes op 10 mandatarissen met een migratieachtergrond heeft naar eigen zeggen **meer contact** met etnisch-culturele minderheden dan de collega’s. Deze betrokkenheid wordt door de collega’s in de gemeenteraad overwegend als een **meerwaarde** gezien, maar toch zou 48 procent van de mandatarissen met een migratieachtergrond het **partijstandpunt** over minderheden liever wat zien opschuiven in zijn of haar richting.

Veel werk aan de winkel dus, zowel voor de etnisch-culturele minderheden zelf als voor de politieke partijen. Naar aanleiding van dit onderzoek, nam het Minderhedenforum enkele aanbevelingen op in zijn memorandum voor de lokale verkiezingen (zie punt 5: aanbevelingen) die komen erop neer dat politieke partijen **duurzaam investeren in de etnische diversiteit** van hun mandatarissen.

2. Verantwoording

2.1. veel beeldvorming, weinig onderzoek

Verkiezingen zijn traditioneel het hoogtepunt van de representatieve democratie. De kiezer wikt het werk van de oude vertegenwoordigers en stelt nieuwe vertegenwoordigers aan om het lokale beleid vorm te geven. Eén van de meest fundamentele vragen is wie de gekozenen zijn. De jongste jaren besteedt de academische wereld aandacht aan het profiel van de lokale mandatarissen. Daarbij wordt gepeild naar thema’s als gender (vrouwen in de politiek), opleidingsniveau (arbeiders in de politiek), leeftijd (jongeren in de politiek) en geaardheid (holebi’s in de politiek) De etnisch-culturele diversiteit van de lokale politiek is voor het Brussels Gewest² wel onderzocht, maar voor Vlaanderen is dit amper het geval.

De beperkte wetenschappelijke kennis stond in 2006 in schril contrast met de mediaberichtgeving over ‘de allochtone stem’ tijdens de verkiezingscampagne. Daarbij speculeren journalisten en opiniemakers druk over het effect van de groeiende deelname van etnische minderheden aan de lokale politiek. Daarbij worden dan allerlei stellingen verkondigd over kiezers en kandidaten met een migratieachtergrond.

Met dit rapport hopen we een meer gefundeerd debat te stimuleren over de politieke deelname van etnische minderheden, als kiezer, als kandidaat en als mandataris. Het kan daarbij helpen dat we voor het eerst uitvoerig cijfermateriaal publiceren over de etnische diversiteit van de lokale en provinciale politiek in Vlaanderen.

2.2. het belang van diversiteit in de lokale politiek

Meer diversiteit in de lokale politiek is niet alleen belangrijk voor de minderheden zelf. Elke Vlaming of Belg heeft baat bij een actieve politieke participatie van etnische minderheden omdat het de kwaliteit van de besluitvorming kan verbeteren. Inzake diversiteit en migratie nemen lokale besturen noch te vaak wereldvreemde beslissingen. Bij onderwijs, tewerkstelling en welzijn wordt te weinig rekening gehouden met de reële situatie en de ervaringen van etnisch-culturele minderheden.

Natuurlijk is meer kleur op de lijst op zich geen garantie op een politiek bedrijf dat dichter bij de diverse realiteit staat. Al te vaak worden etnisch-culturele minderheden gebruikt als ‘alibi Ali’s’ – stemmentrekkers zonder meer. Het is een vaak gehoorde kritiek dat gekozenen uit etnische minderheden nalaten om van hun diversiteit een meerwaarde te maken en ‘iets terug te doen’ voor de wijken of groepen die zwaar benadeeld worden door discriminaties en kansarmoede.

Bij die ‘etnische’ benadering hoort een kanttekening: het is de taak van alle mandatarissen, ongeacht hun etnische afkomst, om effectief bij te dragen tot de maatschappelijke positie van

² Zie onder meer onderzoek van Jacobs, D., Martiniello, M. & Rea, A. (2002) 'Veranderende patronen van politieke participatie van migranten. De gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2000 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest', *Migrantstudies*, 18 (3): 138-155.

etnisch-culturele minderheden. Een buitenlandse afkomst kan daarbij een meerwaarde betekenen, maar dat is geen must. Ook politici zonder migratieachtergrond kunnen gelijke kansen en diversiteit op de agenda zetten. De roep naar meer kleur op de lijst mag niet betekenen dat mandatarissen met een migratieachtergrond opgesloten worden in ‘minderhedendossiers’. Politiek talent moet kunnen renderen in alle beleidsdomeinen en voor iedereen.

2.3. Verantwoording van de gebruikte onderzoeksmethode

In vergelijking met bijvoorbeeld Nederland en Groot-Brittannië bestaat er in België relatief weinig diepgaand onderzoek over de politieke participatie van etnisch-culturele minderheden³. Als verklaring hiervoor wordt vaak opgegeven dat er in ons land geen databanken bestaan die toelaten om betrouwbare statistieken over etnische afkomst of levensbeschouwing te produceren.

Dat argument klopt niet helemaal. Zo is het mogelijk om een analyse op nationaliteitsgeschiedenis uit te voeren in het rijksregister⁴, mits men hiervoor een machtigingsaanvraag verkrijgt van de Privacycommissie. Omdat lokale mandatarissen per definitie een Europese nationaliteit hebben, zou de onderzoeksvraag dan als volgt luiden: *wie van de lokale mandatarissen had ooit een nationaliteit uit een migratieland of heeft minstens één ouder met een nationaliteit uit een migratieland?* Voor die benadering moesten we naast een namenlijst ook beschikken over de geboortedatum en een officieel adres van de betrokkenen. Die laatste gegevens waren echter niet beschikbaar.

Voor ons onderzoek naar de etnische diversiteit van de lokale mandatarissen maakten we daarom noodgedwongen gebruik van een andere methode, namelijk naamherkenning. We turfden de beschikbare namenlijsten van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur⁵ en van de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB)⁶. Dat deden we op basis van visuele herkenning: voor en achternaam, aangevuld met andere uiterlijke kenmerken. De onderzoeksvraag was dus deze: *wie van de mandatarissen heeft (familie)naam of heeft uiterlijke kenmerken waardoor mensen hem of haar kunnen rekenen tot de etnisch-culturele minderheden?* Hierbij namen we, gezien de migratiegeschiedenis, niet-Europese maar ook Zuid-Europese namen op in de telling.

Op die manier maakten we een inschatting van wie zou kunnen behoren tot de groep van ‘zichtbare minderheden’ – dat wil zeggen mensen die er over het algemeen uitzien als behorende tot de groep van etnisch-culturele minderheden. Deze intuïtieve benadering sluit aan bij de perceptie van etnisch-culturele minderheden in het sociale verkeer maar heeft als onderzoeksmethode een aantal beperkingen⁷. Naamherkenning is een onderzoeksmethode die niet 100 procent objectief en foutloos is. Om fouten te vermijden maakten we gebruik van 4 onafhankelijke codeurs met kennis van het Arabisch, het Berbers en het Turks.

Een ander nadeel is dat namen turven een erg arbeidsintensief proces is. Dat is meteen de reden waarom we ons binnen de 308 gemeenten van het Vlaams Gewest beperkt hebben tot 13 centrumsteden. Heel wat kleinere steden en gemeenten hebben diverse populaties en schepenen met een migratieachtergrond (bv. Vilvoorde, Beringen, Ronse, Heusden-Zolder, ...). Zij vallen buiten het bestek van dit onderzoek maar voor de volledigheid verwijzen we terloops wel naar deze gemeenten. De Brusselse 19 gemeenten daarentegen dekken het volledige Gewest.

Voor de berekening van de ‘representativiteit’ of ‘afspiegeling’ van de politieke vertegenwoordiging moesten we een methodologisch probleem oplossen. Zo is het algemeen bekend dat de bevolking in het Brussels Gewest veel diverser is dan die van de Vlaamse

³ Voor een recent overzicht, zie Fatimah Zibouh, Politieke vertegenwoordiging van moslims in Brussel (2010)

⁴ Deze methode wordt toegepast door de VDAB en andere Vlaamse agentschappen en diensten

⁵ Namenlijsten zijn te vinden op <http://mandatenbeheer-publicatie.vlaanderen.be/>

⁶ Namenlijsten zijn te vinden op <http://www.avcb-vsgb.be/nl/gemeenten/>

⁷ Volgens onderzoeker Dirk Jacobs van de ULB maken onafhankelijke codeurs niet altijd dezelfde classificatie op basis van een patroniem-analyse. Jacobs pleit ervoor om “spaarzaam met de methode van naamherkenning om te springen en minstens een procedure van meerdere onafhankelijke codeurs te hanteren en het alleszins duidelijk aan te geven wanneer men terugvalt op de methode van patroniem-analyse. Een meer valide methode om een indeling te maken volgens het schema autochtoon/allochtoon is op basis van geboorteplaats en/of nationaliteit van de ouders mensen toe te wijzen aan de ene of de andere analytische categorie.” (Dirk Jacobs, “Kritische noot bij de cijfers van npdata over allochtone politieke vertegenwoordiging, 20 juni 2007 op de site “Stemrecht voor Migrantten” <http://homepages.ulb.ac.be/~dijacobs/stemrecht/npdata.htm>)

centrumsteden, maar er bestaan geen officiële statistieken over de etnisch-culturele samenstelling van de bevolking in de gewesten, laat staan de gemeenten. Omdat we niet voorbij wilden gaan aan de vraag of de Brusselse politiek dan representatiever is, hebben we gebruik gemaakt van de cijfers van de website Non Profit Data. Enkel die cijfers lieten ons toe om een vergelijking te maken tussen verschillende steden en Gewesten. Deze bevolkingscijfers zijn echter geen officiële en algemeen aanvaarde cijfers.

3. Resultaten van de namentelling

3.1. algemene Vlaamse en Brusselse cijfers

De gemeenteraden van de 13 Vlaamse centrumsteden lijken behoorlijk divers: bijna 8,6 procent van de gemeenteraadsleden is etnisch-cultureel divers. In dat percentage zitten ook enkele mandatarissen met een Zuid-Europese achtergrond (zie tabel 1bis).

De relatief diverse gemeenteraden verliezen in de opstap naar het schepenambt echter heel wat kleur: van de schepenen heeft nog amper 5,3 procent een diverse achtergrond. In absolute aantallen gaat het trouwens maar om erg weinig mensen: 6 schepenen en 36 gemeenteraadsleden hebben een diverse achtergrond in de Vlaamse steden.

De Brusselse gemeenten tellen 107 gemeenteraadsleden en 27 schepenen en met een migratieachtergrond. Dat is respectievelijk 3 en 4 keer meer dan in de Vlaamse centrumsteden. De bevolkingssamenstelling speelt hier een belangrijke rol (zie 3.1.2. representativiteit).

Verrassend genoeg kennen de Brusselse gemeenten inzake etnische diversiteit geen wanverhouding tussen colleges en gemeenteraden. Integendeel, de diversiteitsscore van de Brusselse colleges is zelf iets groter dan die van de gemeenteraden (23,9 procent tegenover 21,4 procent).

In de Vlaamse gemeentepolitiek zien daarentegen een groot verschil tussen rechtstreeks verkozen en benoemde mandaten. Een cruciale vraag is of het gebrek aan evenwicht tussen raadsleden en schepenen met een migratieachtergrond in Vlaanderen te wijten is aan discriminatie door de politieke partijen of aan een gebrek aan competenties bij de (rechtstreeks verkozen) raadsleden. Deze vraag kwam onder meer aan bod bij de samenstelling van het Antwerpse college⁸ (dat 4 jaar lang geen enkele schepenen met een migratieachtergrond telde). De vraag kan ook gesteld worden voor andere steden en gemeenten. Ook daar is er wat betreft diversiteit een groot verschil tussen college en gemeenteraad (zie tabellen 5 en 6).

Tabel 1: etnische diversiteit mandatarissen in de Vlaamse centrumsteden en in Brussel

	V113		BXL19	
	N	%	N	%
Schepenen	7	6,19	27	23,89
Gemeenteraadsleden	36	8,61	107	21,36
Ocmw-raadsleden	5	3,40	36	17,65

Telling op basis van mandatenbeheer Agentschap Binnenlands Bestuur Vlaamse Overheid en lijsten Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB)

Wat betreft diversiteit staan Ocmw-raden een stuk zwakker dan gemeenteraden: de centrumsteden tellen slechts 5 Ocmw-raadsleden (2 in Sint-Niklaas en telkens 1 in Genk en Antwerpen) met een migratieachtergrond. Negen van de dertien centrumsteden hebben geen enkele diversiteit in het Ocmw-bestuur. Dat brengt het diversiteitsgehalte van de Ocmw-raden op 3,4 procent. De Brusselse Ocmw's doen het met een score van 17 procent veel beter dan de

⁸ De Antwerpse burgemeester Patrick Janssens verdedigde in 2010 het ontbreken van diversiteit in het college als volgt: "De alloctonen in de partijfracties zijn nog niet rijp om mee te besturen." (GVA, 21/04/10)

Vlaamse, maar nog niet goed genoeg. Afgaande op de diversiteit van de Brusselse bevolking dat cijfer moeten verdubbelen. Er zouden dus geen 36 maar 70 Ocmw-raadsleden moeten zijn.

Bij de Ocmw-voorzitters doen Brussel en Vlaanderen het even slecht: noch in de centrumsteden noch in de 19 gemeenten konden we iemand herkennen als behorende tot de etnisch-culturele minderheden⁹.

De Vlaamse provincies doen het wat betreft etnische diversiteit nog beroerder dan de lokale politiek. Niet alleen is er van de gouverneurs en gedeputeerden niemand met een etnisch diverse achtergrond, ook onder de provincieraadsleden is er amper kleur. We konden slechts 3 provincieraadsleden terugvinden met een vreemde naam. Zij staan voor een diversiteitspercentage van 0,74 procent.

Tabel 1bis: mandatarissen met een migratieachtergrond in de Vlaamse centrumsteden, niet-Europese en Zuid-Europese namen

	totaal (N)	ECM (N)	%	Niet-EU (N)	Zuid-EU (N)
Burgemeesters	13	0	0,00 %	0	0
Schepenen	113	7	6,19 %	6	1
Ocmw-voorzitters	13	0	0,00 %	0	0
Gedeputeerden	30	0	0,00 %	0	0
Gouverneurs	4	0	0,00 %	0	0
Gemeenteraadsleden	418	36	8,61 %	32	4
OCMW-raadsleden	147	5	3,40 %	4	1
Provincieraadsleden	408	3	0,74 %	3	0

Telling op basis van mandatenbeheer Agentschap Binnenlands Bestuur Vlaamse Overheid

Tabel 1tris: lokale mandatarissen met een migratieachtergrond in Brussel, niet-Europese en Zuid-Europese namen

	Totaal (N)	ECM (N)	ECM (%)	niet-EU (N)	Zuid-EU (N)
Burgemeesters	19	0	0,00 %	0	0
Schepenen	113	27	23,89 %	24	3
Ocmw-voorzitters	19	0	0,00 %	0	0
Gemeenteraadsleden	501	107	21,36 %	101	6
Ocmw-raadsleden	204	36	17,65 %	34	2

Telling op basis van mandatenbeheer Agentschap Binnenlands Bestuur Vlaamse Overheid

3.2. vertegenwoordiging van Turkse, Noord-Afrikaanse en andere namen

Een eerste observatie op basis van naamherkenning is dat de namen uit de oudste migratielanden (Italië, Griekenland, Spanje, ...) niet zo vaak voorkomen op de namenlijsten. Van de 36 Vlaamse gemeenteraadsleden met een migratieachtergrond zijn er 32 met een niet-Europese achternaam. Van de 6 Vlaamse schepenen met een migratieachtergrond is er 1 persoon met een Zuid-Europese achternaam¹⁰. Die tendens komt ook terug in de 19 Brusselse gemeenten. Van de 107 gemeenteraadsleden zijn er 101 met een niet-Europese naam. Er zijn slechts 3 schepenen met een Italiaanse of Griekse naam in Brussel.

⁹ Ook Güler Turan, toegevoegd als schepen aan Leen Verbist na het vertrek van Monica de Coninck, is geen OCMW-voorzitter. Verbist werd schepen voor Sociale Zaken, Diversiteit en Loketten. Turan kreeg onder meer Jeugd, Wonen en Samenlevingsopbouw.

¹⁰ De Sint-Niklase schepen Wouter van Bellingen heeft een Vlaamse naam maar wordt meegerekend omwille van zijn huidskleur waarover in 2007 een racistisch incident ontstond.

Tabel 2: Regionale herkomst van de namen van ecm-mandatarissen in de 13 centrumsteden

	Turkse namen	Noord-Afrikaanse namen	Subsaharaanse namen	Italiaanse of Griekse namen	fysieke herkenning	Andere niet-Europese naam
Schepenen	3	2	0	1	1	0
Gedeputeerden	0	0	0	0	0	0
Gemeenteraadsleden	10	18	1	4	0	3
Ocmw-raadsleden	0	2	1	1	1	0
Provincieraadsleden	2	1	0	0	0	0
Totaal	15	23	2	6	2	3

Tabel 3: Regionale herkomst van de namen van ecm-mandatarissen in de 19 Brusselse gemeenten

	Turkse namen	Noord-Afrikaanse namen	Subsaharaanse namen	Italiaanse of Griekse namen	Spaanse namen	andere niet-europese namen	tot
Schepenen	2	20	2	3	0	0	27
Gemeenteraadsleden	17	70	11	5	1	3	107
Ocmw-raadsleden	0	25	5	0	2	4	36
Totaal	19	115	18	8	3	7	170

Telling op basis van lijsten Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB)

Ook Afrikaanse namen zijn relatief schaars: we konden in de Vlaamse centrumsteden slechts één gemeenteraadslid en één Ocmw-raadslid terugvinden met een subsaharaanse naam. Voor Brussel is de Afrikaanse factor sterker: in de Brusselse colleges klinken 2 van de 24 niet-Europese namen Afrikaans. We vonden 11 gemeenteraadsleden met een subsaharaanse naam terug. En onder de 36 Ocmw-raadsleden met een migratieachtergrond zien we toch 5 Afrikaanse namen.

Maghrebijnse en andere noord-Afrikaanse namen zijn het meest talrijk onder de mandatarissen. De Turkse namen volgen op enige afstand. In de Vlaamse gemeenteraden telden we 18 Noord-Afrikaanse en 10 Turkse namen. In de Brusselse gemeenteraden was die verhouding zelfs 70 Noord-Afrikaanse tegenover 17 Turkse namen. Net als in Brussel¹¹ zijn Maghrebijnse namen in de Vlaamse lokale politiek sterker vertegenwoordigd dan Turkse namen.

3.3. representativiteit van de lokale en provinciale politiek

De representatieve democratie is in het beste geval een getrouwe afspiegeling van de verschillende groepen en stromingen in de samenleving¹². Toegepast op etnische diversiteit op lokaal niveau betekent dit dat als een aanzienlijk deel van de bevolking in een bepaalde stad of provincie etnisch divers is, dat ook goed zichtbaar moet zijn in de colleges en de gemeenteraden. Is dat het geval in Vlaanderen en Brussel?

Voor het antwoord op deze vraag, moeten we vergelijken met de etnische diversiteit van de stemgerechtigde bevolking. Die is bij gebrek aan officiële statistieken niet met absolute zekerheid vast te stellen. Maar ze ligt vast en zeker hoger dan 5 procent (schepenen), laat staan 0,74 procent (provincieraadsleden).

Als we ons baseren op de (enige beschikbare) cijfers over de bevolkingssamenstelling in de 13 centrumsteden (cijfers van 2008), dan kunnen we de ondervertegenwoordiging van mensen met

¹¹ Zie onder meer Jacobs, D., Martiniello, M. & Rea, A. (2002) 'Veranderende patronen van politieke participatie van migranten. De gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2000 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest', *Migrantenstudies*, 18 (3): 138-155.

¹² Pitkin, H.F., "The Concept of Representation, Berkeley, University of California Press, 1972

een niet-Europese afkomst¹³ in Vlaanderen vastleggen op 30,1 procent voor de gemeenteraadsleden en 51,5 procent voor de schepenen (zie tabel 4). We gaan hierbij uit van de veronderstelling dat 11 procent van de bevolking in de 13 centrumsteden een niet-Europese afkomst heeft (zie tabel 4bis) .

In de Vlaamse lokale politiek weerspiegelen de mandatarissen de etnische diversiteit van de bevolking in de centrumsteden dus maar voor de helft. Als het cijfer van 11 procent niet-EU-afkomst klopt, moeten er bovenop de huidige schepenen met een niet-Europese afkomst nog zes extra bijkomen om colleges te hebben die etnisch even divers zijn als de bevolking.

De situatie in Brussel levert een verrassend gelijkaardige conclusies op. Ondanks de hoge aantallen, is er ook in de 19 gemeenten sprake van een politieke ondervertegenwoordiging van minderheden in vergelijking met hun aandeel in de bevolking. Als we voor Brussel uitgaan van een aandeel van 34,6 procent met een niet-Europese afkomst, bedraagt de ondervertegenwoordiging 38,7 procent voor de schepenen en 41,8 procent voor de gemeenteraadsleden.

De Brusselse colleges en gemeenteraden weerspiegelen de diversiteit van de eigen bevolking dus beter dan de Vlaamse. Maar om tot een echte afspiegeling te komen, moeten er toch nog zo'n tien schepenen met een niet-Europese naam worden gevonden. Meer dus dan in Vlaanderen, maar ook makkelijker te vinden.

Tabel 4: mate waarin schepencolleges de bevolking met een niet-Europese afkomst weerspiegelen

	aandeel in bevolking	aandeel in schepencolleges	verschil	mate van weerspiegeling
VL13	10,95%	5,31%	5,64 ppt	48,47 %
BXL19	34,66%	21,24%	13,42 ppt	62,29 %

Telling op basis van mandatenbeheer Agentschap Binnenlands Bestuur Vlaamse Overheid, lijsten Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB) vergeleken met cijfers van Jan Hertogen, www.npdata.be

Tabel 4bis: mate waarin gemeenteraden de bevolking met een niet-Europese afkomst weerspiegelen

	aandeel in bevolking	aandeel in gemeenteraad	verschil	mate van weerspiegeling
VL13	10,95%	7,66%	3,29 ppt	69,89 %
BXL19	34,66%	20,16%	14,50 ppt	58,17 %

Telling op basis van mandatenbeheer Agentschap Binnenlands Bestuur Vlaamse Overheid, lijsten Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB) vergeleken met cijfers van Jan Hertogen, www.npdata.be

3.4. koplopers onder de steden

Onder de gemiddelde Vlaamse en Brusselse cijfers (zie tabel 1) gaan sterke stedelijke verschillen schuil. Zo zit de diversiteit van de schepencolleges in Vlaanderen geconcentreerd bij 6 van de 13 centrumsteden. De andere helft (Aalst, Oostende, Roeselare, Brugge, Kortrijk en Turnhout) is met 0 schepenen en 1 tot 0 gemeenteraadsleden met een migratieachtergrond absoluut niet divers. Genk, Leuven, Gent, Mechelen en op de valreep Antwerpen¹⁴ zijn, op basis van 1 schepen en 8 tot 5 gemeenteraadsleden met een migratieachtergrond, de koplopers inzake politieke participatie. Wat betreft Ocmw-raadsleden voert Sint-Niklaas het peloton aan met 2 namen.

De echte koploper inzake etnisch-culturele diversiteit is Beringen, een gemeente die buiten de centrumsteden valt. Beringen heeft twee sp.a-schepenen met een Turks-Belgische achtergrond. Houthalen heeft met Antonio Verdura (Groen) een schepen met een Italiaanse achtergrond.

¹³ We geven hier enkel de niet-Europese afkomst weer omdat NPdata geen cijfers bevat over Zuid-Europese afkomst (enkel Europese afkomst)

¹⁴ Güler Turan (sp.a) werd pas in december 2012 - 8 maanden voor het einde van de legislatuur - benoemd als schepen na het vertrek van Monica de Coninck naar de federale regering.

Tabel 5: Ranking van de Vlaamse centrumsteden op basis van het diversiteitsgehalte van de gemeenteraad¹⁵

	schepenen		gemeenteraadsleden		
	N minderheden	N totaal	N minderheden	N totaal	diversiteitsgehalte
1. Genk	1	9	8	30	26,7%
2. Antwerpen	1	8	7	46	15,2%
3. Leuven	1	8	5	34	14,7%
4. Gent	1	11	5	42	11,9%
5. Mechelen	1	9	3	32	9,4%
6. Sint-niklaas	1	8	2	29	6,9%
7. Brugge	0	10	1	26	3,8%
8. Roeselare	0	9	1	28	3,6%
9. Oostende	0	8	1	30	3,3%
10. Hasselt	1	8	1	32	3,1%
11. Aalst	0	9	1	32	3,1%
12. Kortrijk	0	8	1	33	3,0%
13. Turnhout	0	8	0	24	0,0%
TOT Vlaanderen	7	113	36	418	8,6%

Telling op basis van mandatenbeheer Agentschap Binnenlands Bestuur Vlaamse Overheid, lijsten Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB)

Tabel 5bis: Diversiteit van de bevolking in de Vlaamse centrumsteden

	Bevolking van buitenlandse origine	Bevolking van niet-EU origine
1. Aalst	8,90%	5,50%
2. Antwerpen	39,70%	25,50%
3. Brugge	6,20%	2,50%
4. Genk	37,50%	14,60%
5. Gent	25,60%	18,20%
6. Hasselt	11,50%	6,60%
7. Kortrijk	12,30%	8,00%
8. Leuven	26,30%	15,30%
9. Mechelen	27,30%	21,10%
10. Oostende	11,50%	5,50%
11. Roeselare	5,90%	3,20%
12. Sint-niklaas	13,30%	8,60%
13. Turnhout	17,70%	7,80%
TOT Vlaanderen	18,75%	10,95%

Bron: Jan Hertogen, www.npdata.be

In het Brussels Gewest zijn 4 gemeenten koploper inzake etnisch-culturele diversiteit: Brussel, Sint-Joost, Schaarbeek en Molenbeek. De twee eerste hebben maar liefst 5 schepenen met etnisch diverse roots. Wat betreft gemeenteraadsleden, is Schaarbeek de absolute koploper met 21

¹⁵ De schepenen werden niet opgenomen in de telling van de gemeenteraden

gemeenteraadsleden met Noord-Afrikaanse en Turkse namen. Schaarbeek en Molenbeek hebben elk 3 schepenen met overwegend Noord-Afrikaanse namen.

Tabel 6: Ranking van de Brusselse gemeenten op basis van aantal schepenen met migratieachtergrond

	schepenen	gemeenteraadsleden	Ocmw-raadsleden
1. Brussel	5	11	2
2. Sint-Joost-ten-Node	5	8	1
3. Schaarbeek	3	21	6
4. Sint-Jans-Molenbeek	3	12	2
5. Vorst	2	8	2
6. Anderlecht	2	7	1
7. Ganshoren	2	2	2
8. Sint-gillis	1	8	1
9. Evere	1	3	0
10. Elsene	1	2	4
11. Etterbeek	1	1	2
12. Oudergem	1	1	0
13. Jette	0	6	3
14. Koekelberg	0	5	5
15. Sint-Agatha-Berchem	0	4	1
16. Ukkel	0	2	2
17. Sint-Lambrechts-Woluwe	0	2	1
18. Watermaal-Bosvoorde	0	2	1
19. Sint-Pieters-Woluwe	0	2	0
TOT Brussel	27	107	36

Telling op basis van lijsten Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB)

In Jette en Koekelberg is de situatie vergelijkbaar met de toestand in Antwerpen voor eind 2011: geen enkele schepen uit etnisch-culturele minderheden, maar er is wel een vrij diverse gemeenteraad.

3.5. Koplopers en achterblijvers onder de Vlaamse politieke partijen

In de verkiezingscampagne pakken politieke partijen graag uit met kleur op de lijsten. Wat blijft er na de verkiezingen, wanneer de mandatarissen worden aangesteld of onrechtreeks worden benoemd, over van die geafficheerde diversiteit? Ondanks verschillen in het aantal gekozenen doen sommige partijen het beter dan anderen.

Kijken we even naar de namen en de partijkaarten van de mandatarissen. De centrumsteden telden eind 2012 zes schepenen die behoren tot etnisch-culturele minderheden: Ali Çağlar, Resul Tapmaz, Wouter Van Bellingen¹⁶, Ali Salmi, Mohamed Ridouani, Valerie Del Re en Güler Turan. Met uitzondering van Çağlar (CD&V) behoren die allemaal tot Sp.a. Ook buiten de centrumsteden kleurt de Vlaamse etnische diversiteit erg rood: Ahmet Koc en Selehattin Kocak (schepenen in Beringen), Murat Celik (schepenen in Diest), Fatima Lamarti (schepenen in Vilvoorde), Serdar Karali (schepenen in Maasmechelen) en Nedja Gmati-Trabelsi (schepenen in Ronse) behoren allen tot Sp.a. Selahattin Özer (schepenen in Heusden-Zolder voor Cd&v) en Fatima Boudjaoui (schepenen in Drogenbos voor Groen) behoren tot andere partijen.

Brussel levert een iets heterogener diversiteitsbeeld op. De Brusselse schepenen met een etnisch diverse achtergrond zijn beter verspreid over de verschillende politieke families dan in Vlaanderen: Mustapha Akouz (ps-cdh-spa/ps), Fatiha el Ikdimi (PS-CDH-SPA/CDH), Hamza

¹⁶ De Sint-Niklase schepen Wouter van Bellingen heeft een Vlaamse naam maar wordt meegerekend omwille van zijn huidskleur waarover in 2007 een racistisch incident ontstond.

Fassi-fihri (CDH), Faouzia Hariche (PS), Mohammed Ouriaghli (PS), Ahmed el Ktibi (PS), Bertin Mampaka (CDH), Béa Diallo (LB), Rachid Madrane (PS), Fatiha Saidi (PS-SP.a+), Pierre Kompany (LB), Maurizio Petrini (LB), Pascale Despineto (LB), Tamimount Essaïdi (ECOLO), Sait Köse (LB), Afaf Hemamou (LB), Sa Ahruil (LB), Mohamed Daif (LB), Jamal Ikazban (LB), Ahmed el Khannouss (LB), Mohamed Azzouzi (LB), Mohammed Jabour (LB), Ahmed Medhoune (LB), Hava Ardiclick (LB), Eric Jassin (CDH), José Angeli (ECOLO) en Ahmed Quartassi (PS). De PS is samen met de LB (Liste du Bourgmestre/Lijst van de Burgemeester¹⁷) koploper wat betreft etnische diversiteit met 13 schepenen met een buitenlandse naam. Ook binnen de CDH-mandatarissen is behoorlijk wat diversiteit.

Ook wat betreft de gemeente- en Ocmw-raadsleden is Sp.a de meest diverse partij in Vlaanderen, zowel in absolute aantallen (23 gemeenteraadsleden en 4 Ocmw-raadsleden) als in verhouding tot haar totale mandatarissen. Daarna komt CD&V met 7 gemeenteraadsleden en 1 Ocmw-raadslid met een migratieachtergrond. Groen doet het in de centrumsteden in absolute aantallen minder goed (4 gemeenteraadsleden en 1 provincieraadslid), maar heeft natuurlijk ook minder mandaten.

Tabel 7: Vlaamse mandatarissen met een migratieachtergrond naar partij¹⁸

	CD&V	Groen	NVA	Open VLD	Sp.a	LDD	VB
Schepenen	1	0	0	0	6	0	0
Gemeenteraadsleden	7	4	0	2	23	0	0
Ocmw-raadsleden	1	0	0	0	4	0	0
Provincieraadsleden	0	1	0	0	2	0	0
Totaal	9	5	0	2	34	0	0

Telling op basis van mandatenbeheer Agentschap Binnenlands Bestuur Vlaamse Overheid

Bij Open VLD is het tijd voor een inhaalbeweging. Dat geldt ook voor de NVA, waar nog geen sprake is van etnische diversiteit onder de lokale mandatarissen. Het beperkte aantal lokale mandaten kan hier als verzachtende omstandigheid worden ingebracht. Als de NVA bij de lokale verkiezingen van 2012 fors groeit, kan de partij diverser worden. Vlaams Belang, ten slotte, heeft geen etnische diversiteit in huis.

3.6. Koplopers qua gender en leeftijd

Over het genderevenwicht in de lokale politiek is, in tegenstelling tot het thema etnische diversiteit, de laatste jaren heel wat onderzoek verricht. Daaruit is onder meer gebleken dat slechts 33,4 procent van de verkozenen van 2006 een vrouw is¹⁹. Ook wat betreft leeftijd – de gemiddelde leeftijd van de verkozen kandidaten is 47 jaar²⁰ - staat onze democratie veraf van het ideaal van representativiteit.

Etnisch-culturele minderheden brengen de gender- en leeftijdsbalans beter in evenwicht. De man-vrouwverhouding in de 13 centrumsteden is binnen de groep van de minderheden goed in evenwicht²¹. Uit de officiële lijsten konden we geen leeftijden halen, maar in de resultaten van onze enquête is bijna de helft (46%) van de mandatarissen met een migratieachtergrond jonger dan 40.

¹⁷ Lijst van de burgemeester (LB) is een kandidatenlijst uit diverse politieke partijen die de zittende burgemeester de zekerheid verschafft zijn functie te kunnen voortzetten. De lijst van de burgemeester heeft niet altijd dezelfde samenstelling.

¹⁸ Mandatarissen worden ingedeeld volgens politiek lidmaatschap. We maken dus abstractie van ad hoc lijsten en kartels.

¹⁹ Reynaert, Vrouwen 'lokaal' aan de macht? Lokale politiek: meer en meer ook vrouwen! (Vlaamse Overheid, 2010)

²⁰ Reynaert, Vrouwen 'lokaal' aan de macht? Lokale politiek: meer en meer ook vrouwen! (Vlaamse Overheid, 2010)

²¹ Voor Brussel hebben we geen gencijfers omdat het geslacht van de mandatarissen niet is aangeduid op de lijsten Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB)

4. Resultaten van de enquête

Een zuiver kwantitatieve benadering brengt verschillen aan het licht tussen steden, gemeenschappen, politieke partijen en soorten mandaten maar laat natuurlijk een aantal vragen open. Hoe ziet de loopbaan van mandatarissen met een migratieachtergrond eruit? Wat willen ze realiseren en lukt dat? Welk belang hechten zij zelf en andere mensen aan afkomst? Om op deze vragen een antwoord te krijgen, stuurden we een vragenlijst naar de Vlaamse mandatarissen met een migratieachtergrond. De helft van de aangeschreven mandatarissen vulden de enquête in.

4.1. Politieke ervaring en tevredenheid

De mandatarissen uit etnisch-culturele minderheden zijn relatief nieuw in de politiek. Precies de helft was bij de laatste lokale verkiezingen (2006) voor het eerst kandidaat. De motivatie is na één legislatuur niet verdwenen. Ze willen nagenoeg allemaal (96 procent) opnieuw op de lijst in oktober 2012. Wat betreft de eigen realisaties is zes op tien mandatarissen met een migratieachtergrond heel tevreden (4 procent) tot tevreden (46 procent). Slechts een minderheid is eerder ontevreden.

Meer dan helft (54 procent) gelooft dat hij/zij via de lokale politiek veel kan veranderen. Toch is het frustratieniveau niet gering: iets minder dan de helft (46 procent) bekent dat zijn of haar geloof in de politiek op de proef wordt gesteld. Niemand gaat zover om te zeggen dat hij of zij het geloof in de lokale politiek kwijt is.

4.2. Politieke rekrutering

De meeste mandatarissen met een migratieachtergrond namen niet zomaar uit het niets een politiek engagement op. Acht op tien had al een vorm van maatschappelijk engagement voor het begin van zijn of haar carrière in de lokale politiek. Meer specifiek gaat dit in 67 procent van de gevallen om engagement binnen het verenigingsleven. Vier op 10 van de bevroegde mandatarissen was/is actief in de wijk en 3 op 10 komt uit het bedrijfsleven.

Onze enquête bevestigt dat het middenveld en meer specifiek zelforganisaties een vindplaats zijn voor diversiteit in de politiek. Van de 67 procent mandatarissen die actief was/is in het verenigingsleven was/is 72 procent actief in een zelforganisatie (of migrantenvereniging). De ervaringen in de zelforganisaties worden omschreven als positief (25 procent) tot heel positief (30 procent) en slechts in 10 procent van de gevallen als negatief.

Diverse respondenten waarschuwen om te bezinnen alvorens men op een lijst gaat staan. “Voor beginners: informeer u voldoende wat de mogelijkheden zijn wat kan/mag je voor je start,” zegt een mandataris. “Goed nadenken vooraleer je begint. Niet te veel verwachtingen voor jezelf en voor je achterban scheppen,” zegt een andere. “Bereid je voor om compromissen te maken. Contact blijven houden met je achterban” is belangrijk.

4.3. De rol van de partij

Bovenstaande cijfers geven een indicatie waar politieke partijen de mandatarissen met een migratieachtergrond oppikken. Een openstaande vraag blijft in hoeverre politiek talent doorstroomt vanuit de partijstructuren zelf.

Uit de bevraging blijkt duidelijk dat politieke partijen onvoldoende investeren in de vorming en opleiding van nieuwelingen in de lokale politiek. Bijna 7 op 10 van de mandatarissen (65,4 procent) met een migratieachtergrond bekent dat hij of/zij in de beginperiode als mandataris niet over voldoende knowhow beschikte. De verwachtingen ten aanzien van de nieuwe mandatarissen waren dus niet altijd duidelijk. In die zin is het opmerkelijk dat een even groot aandeel zegt dat hij of zij onvoldoende (32 procent) tot geen vorming (56 procent) heeft gekregen als beginnende mandataris.

Uit de enquête komen enkele tips van gemeenteraadsleden naar voor. Zowel beginners als politieke partijen moeten meer inspanningen leveren aan het begin van de legislatuur. “Als er nieuwe kandidaten op de lijst staan, geef ze input zodat ze ook weten wat het politiek echt inhoudt. Laat ze niet aan hun lot over,” antwoordt een gemeenteraadslid. “Elk nieuw lid zou een mentor moeten hebben die hem/haar begeleidt bij het opnemen van een mandaat. Verder moeten nieuwe kandidaten meteen een aantal domeinen/dossiers worden toegewezen waarop ze kunnen werken,” zegt een ander gemeenteraadslid.

Een derde gemeenteraadslid voegt daaraan toe dat vorming in Brussel weinig zin heeft: Er moet “betere lokale begeleiding van beginnende mandatarissen komen. Op nationaal vlak gebeurt het wel voldoende, maar soms is het te ver voor lokale mandatarissen die aan politiek doen voor en na de uren.”

Een ander gemeenteraadslid wacht niet langer en vormt zichzelf. “Ik ben op eigen initiatief begonnen aan een opleiding bestuurwetenschappen ... om een beter inzicht te verkrijgen in de werking van een gemeente/stad”. Zijn of haar suggestie luidt “om op het niveau van de provincie een 'politieke academie' te organiseren en dit gedurende 1 jaar.”

4.4. Politieke relevantie van een ‘andere’ afkomst

Welke rol speelt afkomst in de uitvoering van een lokaal politiek mandaat? Hiervoor peilden we naar de betrokkenheid bij minderhedenthema's, de perceptie van afkomst door de omgeving en de mandatarissen zelf en de contacten met etnisch-culturele minderheden.

Een vreemde naam impliceert niet automatisch dat mandatarissen met een migratieachtergrond zich met minderhedenthema's of met minderheden bezig houden. Ter illustratie: 8 procent van de mandatarissen met een migratieachtergrond²² zegt bijvoorbeeld minder contact te hebben met etnische minderheden dan de collega-mandatarissen. Ongeveer 1 op 10 zegt ‘eerder niet’ of ‘helemaal niet’ betrokken te zijn bij het beleid over etnisch-culturele minderheden en verklaart dat persoonlijke ervaringen geen invloed hebben op zijn of haar ideeën over kwesties als discriminatie, diversiteit en ‘integratie’.

Dat zijn significante uitzonderingen op de algemene bevinding dat afkomst politiek relevant is in meerdere betekenissen. Zes op 10 mandatarissen met een migratieachtergrond heeft naar eigen zeggen meer contact met etnisch-culturele minderheden. Een even groot aandeel (60 procent) voelde zich de afgelopen legislatuur persoonlijk erg tot eerder betrokken bij minderhedenthema's als discriminatie, diversiteit en ‘integratie’.

De buitenlandse afkomst wordt door de collega-mandatarissen overwegend als een toegevoegde waarde gezien. Slechts 4 procent van de respondenten ervaart dat de partijgenoten de achtergrond als een probleem zien.

Die meerwaarde wordt soms, maar niet altijd, ingezet op minderhedenthema's zoals discriminatie, diversiteit en ‘integratie’. 32 procent werkte de voorbije legislatuur ‘heel vaak’ en 60 procent ‘zo nu en dan’ rond minderhedenthema's. – alles bij mekaar 9 op 10. Allemaal zeggen ze na de volgende verkiezingen actiever te willen werken rond die thema's (72 procent ‘heel vaak’, 28 procent ‘zo nu en dan’).

De enquête suggereert dat ervaringsdeskundigheid en de netwerken van mandatarissen uit etnisch-culturele minderheden kunnen leiden tot meningsverschillen over minderhedenthema's. Een erg opmerkelijk conclusie is dat de helft van de mandatarissen met een migratieachtergrond (48 procent) zou willen dat het partijprogramma opschuift in de richting van zijn of haar opvattingen over het minderhedenbeleid.

²² Een mogelijke verklaring kan zijn dat het deels gaat om Zuid-Europese mandatarissen die zichzelf niet rekenen tot de etnisch-culturele minderheden

5. Aanbevelingen

Deelnemen aan de politiek – als burger, als kiezer of als mandataris – wordt voor het Minderhedenforum in 2012 de boodschap aan de achterban. Etnisch-culturele minderheden moeten het zelf politiek gaan waarmaken. Ze mogen zich echter niet laten gebruiken als ‘Alibi Ali of ‘Excusallochtoon’ – stemmentrekkers zonder meer. Het Minderhedenforum zal in 2012 activiteiten ontplooiën om politiek talent uit de achterban beter voor te bereiden op de eerste politieke stappen. Het is echter in de eerste plaats de taak van de politieke partijen om politieke debutanten goed te ondersteunen en te begeleiden.

Politieke partijen in Vlaanderen voeren geen actief en volgehouden beleid om hun structuren toegankelijk te maken voor etnisch-culturele minderheden. Enkel rond de verkiezingsperiode flakkert de aandacht voor etnische diversiteit op in het kader van de lijstvorming. Het Minderhedenforum vraagt dat politieke partijen een integrale strategie ontwikkelen om actief te werken aan de politieke participatie van etnische minderheden. Concreet vragen we een meerjarenplan om hun lijsten, ledenbestanden, vrijwilligers, gezagsfuncties, personeel en aankoopbeleid ook buiten de verkiezingen actief diversifiëren. Als eerste stap stellen we voor dat de Vlaamse politieke partijen een audit doorvoeren op basis van een instrument dat ontwikkeld werd door de Migration Policy Group²³. Dit instrument (zie bijlage 1: Online tool om diversiteit in politieke partijen te mainstreamen) werd online beschikbaar gesteld een week voor het verschijnen van dit rapport.²⁴

Naar aanleiding van dit onderzoek, nam het Minderhedenforum onderstaande aanbeveling op in zijn memorandum voor de lokale verkiezingen²⁵.

Alle politieke partijen leveren (ook buiten verkiezingsperiodes) inspanningen voor een duurzame investering in **de politieke participatie van etnische minderheden** binnen de eigen werking. Ze voeren een integraal diversiteitsbeleid dat niet enkel gericht is op kiezers en kandidaten, maar ook op mandatarissen, leden, werknemers, toeleveranciers en gezagsfuncties. Ze benaderen **kandidaten uit etnisch-culturele minderheden** ruim op tijd en niet vlak voor de verkiezingen. Lokale politieke fracties houden ook na de verkiezingen rekening met de voorkeur van alle kiezers: wie veel stemmen haalt, moet ook een schepenmandaat kunnen opnemen. Politieke partijen laten beginnende mandatarissen niet aan hun lot over maar bieden voldoende begeleiding

²³ www.migpolgroup.org

²⁴ Online tool to mainstream diversity in political parties: zie http://www.migpolgroup.org/benchmark/politicalparties_en.html

²⁵ Het volledige memorandum is te vinden op www.minderhedenforum.be

Bijlage 1: Online tool om diversiteit in politieke partijen te mainstreamen (Migration Policy Group)²⁶

LEVELS/AREA	VOTERS	MEMBERS	CANDIDATES	LEADERS	EMPLOYEES	SUPPLIERS
<p>ADVANCED (includes all benchmarks listed below)</p> <p><i>At this level, the party as an organisation fully reflects society's diversity and promotes integration. Outreach and training policies are effective in giving members with a migrant background an equal chance of winning seats and assuming leadership positions.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Party voters with a migrant background feel that their needs and aspirations are considered by the party to be on an equal footing with other voters' needs and aspirations 	<ul style="list-style-type: none"> The composition of the party's membership reflects the diversity of the country's/local area's population Party members with a migrant background receive fair and equal treatment from other members, and enjoy similar satisfaction rates to other members with regard to party membership 	<ul style="list-style-type: none"> Candidates with a migrant background are allocated as many winnable constituencies as other candidates* 	<ul style="list-style-type: none"> The composition of the party's leadership and executive structure reflects the diversity of the country's population Leaders and (other) members of the executive structure with a migrant background receive fair and equal treatment from their colleagues 	<ul style="list-style-type: none"> The composition of the party's workforce, across all staffing levels, reflects the diversity of the country's/local area's population Party staff (and HR staff in particular) demonstrate intercultural awareness and understanding Staff with a migrant background receive fair and equal treatment from their managers and colleagues 	<ul style="list-style-type: none"> Migrant-owned businesses have an equal chance to bid for party tenders The party's pool of suppliers is composed of businesses which apply diversity and equality principles in their employment practices Diversity and equality principles are integrated into the party's procurement procedures
<p>UPPER INTERMEDIATE (includes all lower intermediate and basic level benchmarks)</p> <p><i>At this level, the need to reflect society's diversity is integrated into the party's internal procedures. The party promotes the integration of people with a migrant background throughout its internal operations.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> The party proactively targets potential voters with a migrant background The party maintains a structured and systemic dialogue with migrant associations 	<ul style="list-style-type: none"> All party members, whatever their background, are invited to attend a training course on diversity and equality issues The party has a proactive policy of recruiting members with a migrant background Equality and diversity data is used to set targets for membership recruitment efforts 	<ul style="list-style-type: none"> The composition of the party's national list of candidates reflects the diversity of the country's population** The party offers training and support opportunities to talented candidates with a migrant background Diversity and equality principles are integrated into candidate selection procedures Equality and diversity data is used to set targets for outreach efforts 	<ul style="list-style-type: none"> Leaders and (other) members of executive structure with a migrant background are given responsibilities in line with their interests and expertise, not only with their backgrounds The party has a proactive policy of selecting members with a migrant background in its executive structure 	<ul style="list-style-type: none"> Diversity and equality principles are integrated into the party's recruitment, promotion and appraisal systems and procedures The party promotes itself as an employer of choice towards people with a migrant background Equality and diversity data is used to set employment targets 	<ul style="list-style-type: none"> Diversity and equality data gathered from successful tenders and bidders is monitored and is used to set procurement targets
<p>LOWER INTERMEDIATE (includes all basic level benchmarks)</p> <p><i>At this level, the party begins to translate its intentions relating to the need to reflect society's diversity into actions.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Equality and diversity data is used to map the electorate 	<ul style="list-style-type: none"> Equality and diversity data is used to monitor the party's membership 	<ul style="list-style-type: none"> Equality and diversity data is used to monitor the party's pool of candidates and its candidacy cycle 	<ul style="list-style-type: none"> Equality and diversity data is used to monitor the party's leadership and executive structure 	<ul style="list-style-type: none"> Equality and diversity data is used to monitor the party's workforce and employment cycle 	<ul style="list-style-type: none"> The party promotes diversity and equality principles in its dealings with suppliers
<p>BASIC</p> <p><i>At this level, the party recognises the need to reflect society's diversity by adapting rules and making statements.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Key party documents state the importance of voters with a migrant background 	<ul style="list-style-type: none"> Party membership is open to all residents, without nationality requirements 	<ul style="list-style-type: none"> Candidate applications are open to holders of dual citizenship 	<ul style="list-style-type: none"> Leadership positions and membership of the party's executive structure are open to holders of dual citizenship 	<ul style="list-style-type: none"> The party's employment policy contains a diversity statement welcoming applications from people with a migrant background 	

Notes

- * Relevant for single-winner systems. For list-based multiple-winner systems, the benchmark should read as follows: "The proportion of candidates with a migrant background occupying eligible positions on the party's area list is commensurate with the proportion of people with a migrant background living in the area."
- ** Relevant for single-winner systems. For list-based multiple-winner systems, the benchmark should read as follows: "The proportion of candidates with a migrant background on the party's area list is commensurate with the proportion of people with a migrant background living in the area (national, regional or local constituency)."

²⁶ Online tool to mainstream diversity in political parties: zie http://www.migpolgroup.org/benchmark/politicalparties_en.html

Bijlage 2: resultaten enquête

Vraag 1 : Draait u al lang mee in de politiek?

1	Bij de laatste lokale verkiezingen (2006) was ik voor het eerst kandidaat	50.00%
2	Ik nam voor 2006 al deel aan lokale verkiezingen	50.00%

Vraag 2 : U oefent momenteel een politiek mandaat uit

2.1	als schepen	23.08%
2.2	als gemeenteraadslid	69.23%
2.3	als Ocmw-raadslid	7.69%
2.4	als provincieraadslid	0.00%

Vraag 3 : Als het van u afhangt, staat u dan opnieuw op de lijst in 2012?

1	ja	95.65%
2	nee	4.35%

Vraag 4 : Tot welke politieke familie behoort u op dit moment?

1	cd&v	20.83%
2	Groen	20.83%
3	nva	0.00%
4	open vld	4.17%
5	sp.a	54.17%
6	vlaams belang	0.00%

Vraag 5 : Had u al een vorm van maatschappelijk engagement voor u in de politiek stapte?

1	ja	80.77%
2	neen	19.23%

Vraag 6 : Welke vorm van engagement?

6.1	ik was actief in de wijk	38.10%
6.2	ik was actief in een vereniging	66.67%
6.3	ik was actief in het bedrijfsleven	28.57%

Vraag 7 : Bent u of was u ooit actief binnen een zelforganisatie of vereniging van etnisch-culturele minderheden?

1	ja	71.43%
---	----	--------

2	neen	28.57%
---	------	--------

Vraag 8 : Hoe zou u uw ervaring in deze zelforganisatie omschrijven?

8.1	heel positief	30.00%
8.2	eerder positief	25.00%
8.3	tussenin	20.00%
8.4	eerder negatief	10.00%
8.5	heel negatief	0.00%

Vraag 9 : Bent u tevreden over wat u politiek heeft kunnen realiseren tot nu toe?

1	heel tevreden	3.85%
2	eerder tevreden	46.15%
3	tussenin	34.62%
4	eerder ontevreden	11.54%
5	heel ontevreden	3.85%

Vraag 10 : Hoe zou u momenteel uw geloof in de lokale politiek omschrijven (in vergelijking met het begin van uw politieke carrière) ?

10.1	Ik geloof dat ik via de lokale politiek veel kan veranderen	53.85%
10.2	Mijn geloof in de lokale politiek wordt wel op de proef gesteld	46.15%
10.3	Ik ben mijn geloof in de lokale politiek kwijt	0.00%

Vraag 11 : Wist u in uw beginperiode als mandataris voldoende wat u moest doen en hoe?

1	ja	34.62%
2	nee	65.38%

Vraag 12 : Kreeg u als beginnende mandataris politieke vorming of training?

12.1	voldoende vorming	16.00%
12.2	onvoldoende vorming	32.00%
12.3	geen vorming	56.00%

Vraag 13 : Heeft u suggesties voor beginnende mandatarissen en/of voor politieke partijen?

Vraag 14 : Als mandataris heeft u contacten met alle burgers in uw stad of gemeente. Heeft u meer contact met burgers uit etnisch-culturele minderheden dan uw collega-mandatarissen?

1	meer contact met etnisch-culturele minderheden	60.00%
2	evenveel contact met etnisch-culturele minderheden	32.00%
3	minder contact met etnisch-culturele minderheden	8.00%

Vraag 15 : Voelt u zich persoonlijk betrokken bij het beleid over etnisch-culturele minderheden?

1	erg betrokken	36.00%
2	eerder betrokken	24.00%
3	tussenin	28.00%
4	eerder niet betrokken	8.00%
5	helemaal niet betrokken	4.00%
6	geen idee	0.00%

Vraag 16 : Heeft u in de voorbije legislatuur gewerkt rond 'minderhedenthema's', bv. discriminatie, diversiteit en integratie?

1	heel vaak	32.00%
2	zo nu en dan	60.00%
3	helemaal niet	8.00%

Vraag 17 : Zou u in de toekomst willen werken rond 'minderhedenthema's', als discriminatie, diversiteit en integratie?

1	heel vaak	72.00%
2	zo nu en dan	28.00%
3	helemaal niet	0.00%

Vraag 18 : Hebben uw persoonlijke ervaringen een invloed op uw ideeën over 'minderhedenthema's' zoals discriminatie, diversiteit en integratie?

1	ja	78.26%
2	neen	13.04%
3	geen idee	8.70%

Vraag 19 : Hoe kijken uw partijgenoten aan tegen uw etnisch-culturele achtergrond?

19.1	ze zien het als een meerwaarde	84.00%
19.2	ze zien het als een probleem	4.00%
19.3	ze hebben er geen mening over	0.00%
19.4	ik weet het niet	16.00%

Vraag 20 : Liggen uw persoonlijke opvattingen over het minderhedenbeleid in de lijn van de partijstandpunten?

20.1	Mijn opvattingen over het minderhedenbeleid liggen helemaal in de lijn van het partijprogramma	32.00%
20.2	Ik zou willen dat het partijprogramma opschuift in de richting van mijn opvattingen over minderhedenbeleid	48.00%

Vraag 21 : Bent u een

1	man	52.00%
2	vrouw	48.00%

Vraag 22 : Bent u een

1	Twintiger	12.00%
2	Dertiger	32.00%
3	Veertiger	40.00%
4	Vijftiger	8.00%
5	60+	8.00%